

©Borgis

Wspomnienie o Profesorze dr. hab. n. med. Aleksandrze Mrozikiewiczu

Prof. Aleksander Mrozikiewicz urodził się 27 września 1930 r. w Poznaniu. W latach 1950-1956 studiował na Wydziale Lekarskim AM im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu. Dyplom lekarza medycyny uzyskał w 1956 r.

Od marca 1956 r. pracował w Zakładzie Farmakologii AM w Poznaniu, początkowo jako asystent, od 1960 r. jako starszy asystent, a od 1965 r. jako adiunkt. W 1972 r. uzyskał stanowisko docenta etatowego. W maju 1980 r. został kierownikiem Zakładu Farmakologii Klinicznej przy Wydziale Lekarskim AM w Poznaniu. W 1982 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w roku 1993 tytuł profesora zwyczajnego.

Stopień doktora medycyny uzyskał w grudniu 1963 r. na podstawie pracy pt. „Badania porównawcze siły działania związków pochodnych fenotiazyny w jednostkach biologicznych z ich właściwościami pogłębiania narkozy”. W kwietniu 1970 r. na podstawie pracy pt. „Badania doświadczalne nad wpływem usunięcia nadnerczy na siłę działania leków na ośrodkowy układ nerwowy” otrzymał stopień doktora habilitowanego z dziedziny farmakologii.

W okresie od maja 1956 do października 1994 r. pracował dodatkowo jako wolontariusz w I Klinice Chorób Wewnętrznych AM w Poznaniu, gdzie w 1960 r. uzyskał I stopień, a w 1964 r. – II stopień specjalizacji z chorób wewnętrznych. W 1975 r. uzyskał specjalizację II stopnia z farmakologii klinicznej.

W Instytucie Roślin i Przetworów Zielarskich w Poznaniu pracował w latach 1985-1992 i 2002-2008, gdzie w latach 1986-1992 pełnił funkcję kierownika Zakładu Farmakologii. Jego dużą zasługą było wprowadzenie nowoczesnych metod farmakologicznych do badań leku roślinnego.

O swojej pracy w Instytucie Profesor tak pisał: „Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich w Poznaniu to ośrodek naukowy o międzynarodowej renomie, mający liczne zagraniczne kontakty i współpracę oraz wydawca znaczących wydawnictw naukowych w dziedzinie leków pochodzenia roślinnego.” Propozycję pracy w Zakładzie Farmacji tegoż Instytutu Profesor Mrozikiewicz przyjął z zadowoleniem. Był to Zakład zatrudniający wielu pracowników. Zbierali oni bieżące informacje z fachowej prasy krajowej i zagranicznej na temat badań dotyczących poszukiwania w materiale roślinnym substancji o spodziewanym działaniu leczniczym. Okresowe zebrania służyły wymianie zdobytych nowych danych na ten temat. W Zakładzie istniała duża zwierzętarnia, w której znajdowały się myszy, szczury i świnki morskie, służące do badań farmakologicznych. Niekiedy badania prowadzone były także na kotach i psach. Na zwierzętach tych obserwowano działanie różnych substancji uzyskanych z roślin. Duża liczba zwierząt umożliwiała ocenę toksyczności badanych związków oraz wpływu na ich zachowanie.

Szczególne uwagę poświęcano preparatom czosnkowym, które wykazywały wielostronną aktywność farmakologiczną. Przede wszystkim działały silnie przeciwbakteryjnie na bakterie Gram-dodatnie i Gram-ujemne jak również przeciwgrzybiczo i przeciwwirusowo. Bardzo cenne było też działanie obniżające ciśnienie tętnicze, które udało się potwierdzić doświadczalnie na kotach. Obniżenie ciśnienia tętniczego wykazano także w doświadczeniach z preparatami zawierającymi wyciągi z miłorzębu.

Dzięki dużej sali operacyjnej można było przeprowadzać zabiegi chirurgiczne umożliwiające obserwację niektórych leków na izolowanych narządach zwierząt. Badania rozpoczynano od oceny toksyczności badanych

substancji. Oceniano toksyczność ostrą w czasie 24 lub 48 godzin oraz toksyczność przewlekłą preparatów podawanych przez okres kilku tygodni lub nawet miesięcy. Badania toksyczności wymagały także oceny histopatologicznej narządów zwierząt po dłuższym okresie aplikowania im badanych preparatów. Sala operacyjna oraz znajdująca się w niej aparatura umożliwiały także obserwację wpływu badanych związków na izolowane poszczególne narządy zwierząt. Dotyczyło to szczególnie badania na izolowanych odcinkach jelita cienkiego królika. W doświadczeniach na izolowanym sercu kota porównywano inotropowe działanie poszczególnych glikozydów nasercowych uzyskanych z różnych roślin, szczególnie z naparstnicy wełnistej i cebuli morskiej. Wykazano też działanie izotropowo dodatnie związków uzyskanych z miłka wiosennego oraz konwalii. Działanie izotropowo dodatnie stwierdzono też w preparatach uzyskanych z głogu.

Pod kierownictwem Profesora Aleksandra Mrozikiewicza oceniano również działanie żółciotwórcze i żółciopędne preparatów z karczocha, oraz działanie prowadzące do obniżenia poziomu cholesterolu w próbach doświadczalnych u zwierząt. Na izolowanych odcinkach jelit oceniano aktywność innych preparatów, porównując ich działanie rozkurczowe z papaweryną. W zakresie leków działających na układ nerwowy badano preparaty uzyskane z ziela dziurawca, po których obserwowano objawy spowolnienia i zmniejszonej ruchliwości zwierząt.

Uzyskane w ramach prowadzonych w Zakładzie Farmakologii wyniki badań publikowano na łamach ukazującego się w Instytucie czasopisma „Herba Polonica” oraz w innych czasopismach krajowych i zagranicznych.

Tyle ze wspomnień samego Profesora Mrozikiewicza.

Przyjazna atmosfera w Instytucie Roślin i Przetworów Zielarskich sprawiła, iż kilkuletni pobyt w Zakładzie Farmakologii Profesor Aleksander Mrozikiewicz bardzo mile wspominał. Łączył go nadal stały kontakt z Instytutem i jego dyrektorami, a także ich współpracownikami. Tematem takich spotkań były przede wszystkim zagadnienia poszukiwania nowych związków leczniczych w oparciu o substancje naturalne. Profesor Mrozikiewicz brał też czynny udział jako wykładowca w organizowanych przez Instytut kursach towaroznawstwa zielarskiego. Swój pobyt i nawiązane w IRiPZ kontakty uważał za cenny okres w swej działalności naukowej.

Należy jeszcze raz wspomnieć, że pod kierunkiem Pana Profesora Mrozikiewicza były prowadzone wielokierunkowe badania preparatów z naparstnicy wełnistej, cebuli morskiej, miłka wiosennego i głogu w zakresie ich wpływu na układ krążenia; preparatów zawierających karczochy w zakresie ich wpływu na układ pokarmowy, czy ziela dziurawca w zakresie wpływu na układ nerwowy w wielu modelach doświadczalnych, a uzyskane wyniki dały asumpt do opracowywania nowych leków pochodzenia roślinnego. Tym samym Pan Profesor stał się jednym z współtwórców sukcesu polskiego leku roślinnego.

W latach 2002-2008, będąc już na emeryturze, Profesor Mrozikiewicz dalej wspierał swoją wiedzą i doświadczeniem działania ówczesnej Dyrekcji Instytutu, przyczyniając się tym samym do wzrostu prestiżu tej placówki naukowej, tak poprzez udział w projektowaniu licznych uzyskanych grantów badawczych, czy poprzez znakomitą organizację wielu konferencji naukowych o zasięgu międzynarodowym i krajowym, których sukcesy były kojarzone jednoznacznie z jego osobą.

Profesor Aleksander Mrozikiewicz był autorem ponad 100 oryginalnych prac naukowych, 2 monografii dotyczących interakcji leków i niepożądanych działań leków oraz ponad 20 rozdziałów w podręcznikach i monografiach z dziedziny farmakologii i terapii medycznej. Był inicjatorem powstania Polskiego Towarzystwa Farmakologii Klinicznej i Terapii, którego prezesem został w 1997 r. W 1994 r. został członkiem Zarządu Głównego Europejskiego Stowarzyszenia Farmakologii Klinicznej i Terapii, a w 2005 r. został honorowym prezesem tegoż Stowarzyszenia. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”, Odznaką „Za Zasługi w Rozwoju Województwa Wielkopolskiego” oraz Honorową Odznaką Miasta Poznania.

Pan Profesor dr. hab. n. med. Aleksander Mrozikiewicz zmarł w dniu 29 września 2011 r. Na zawsze pozostanie w naszej pamięci jako wybitny farmakolog leku roślinnego, życzliwy przełożony, umiejący docenić pracowitość oraz zaangażowanie w pracy naukowej swoich współpracowników, jako człowiek wyróżniający się olbrzymią kulturą osobistą i obdarzony znakomitą poczuciem humoru. Żegnamy Pana Profesora z wielkim smutkiem, a pamięć o nim pozostanie w naszych sercach na zawsze.

Prof. dr hab. Bogdan Kędzia

Zakład Farmakologii i Biologii Doświadczalnej
Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich w Poznaniu